

Katılımcı Planlama Deneyimi: Mersin İl Çevre Düzeni Planı Örneği

A Participatory Planning Experience: The Case of Mersin-Environmental Plan

Sırma TURGUT, Töre SEÇİLMİŞLER

ÖZ

20. yüzyılın son çeyreğinden başlayarak günümüze kadar geçen dönemde insanlık tarihindeki son politik-ekonomik ve toplumsal dönüşüme tanıklık edilmektedir. Bu vatede planlama disiplini, kent, kent yönetimi biçimi vb. konularla ilgili hususların, yeniden ele alınması gündeme gelmiştir. 1970'li yılların ortasından başlayarak yaşanan ve bütün dünyayı etkileyen bu dönüşüm sürecinde Keynezci yönetim (welfare state) anlayışı yerine Girişimci yönetim (entrepreneurial state) anlayışının benimsenmesi, planlama paradigmasının da değişimine neden olmuştur. Bu çerçevede yukarıdan aşağıya kurgulanan planlama yaklaşımı yerine; yatay hiyerarşi kapsamında yereli önemseyen, birlikte planlama olgusunu destekleyen, iletişimsel rasyonaliteye dayalı katılımcı planlama düşüncesinin pratiğe dökülmesinin önü açıldığı bir yaklaşım benimsenmektedir. Ülkemizde de yukarıda ifade edilen katılımcı planlama yaklaşımı kapsamında çeşitli deneyimler yaşanmaktadır. Bu deneyimlerin en güncel olanlarından birisi de 10.10.2016 tarihinde Mersin Büyükşehir Belediyesi'nce onaylanan, Mersin bütünü için üretilen, üst ölçekli bir plan olan 1/100 000 ölçekli Mersin İl Çevre Düzeni Planı'dır. Bu çalışmanın amacı sözü edilen planın üretilmesi sürecindeki katılım deneyiminin literatüre aktararak, Türkiye'de katılımcı planlama anlayışıyla üretilecek planlar için katkı sunmaktır. Mersin İl Çevre Düzeni Planı'nın katılım bölümüyle sınırlandırılan bu çalışmada, katılım süreci ile sürece ilişkin bulgulara yer verilmektedir. Söz konusu sürecin başarısı eşitlik, bilgi, yöntem ve sorumluluk başlıkları altındaki performans göstergeleri çerçevesinde değerlendirilmiş ve betimleyici bir yaklaşımla ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: Katılım süreci; Katılımcı planlama; Mersin il çevre düzeni planı.

ABSTRACT

Since the last quarter of the 20th century, humanity has been witnessing the final political-economic and social transformation in history. Matters related to the issues such as planning, city, urban management have been identified for reconsideration. Adopting the concept of an entrepreneurial state instead of a welfare state led to a change in the planning paradigm of this transformation process that began in the mid-1970s and affected the entire world. In this framework, instead of the top-down planning approach, in an approach where the idea of participatory planning based on communicative rationality and that cares about the locality and supports the collaborative planning is adopted and put into practice, in the context of a horizontal hierarchy. In Turkey, experiences within the context of participatory planning approach are varied. One of the most up-to-date of these experiences is the 1/100,000 scaled Mersin Environment Plan, which is an upper-scale plan produced for the entire Mersin, approved by the Mersin Metropolitan Municipality on 10.10.2016. The aim of this study is to contribute to the plans by transferring the participation experience gained in the process of creating the Mersin Environmental Plan. This study, which is limited to the participation section of the Mersin Environment Plan, includes findings on the process of participation. The success of the process is assessed under the headings of performance indicators such as equality, knowledge, method, and responsibility, and it is discussed via a descriptive approach.

Keywords: Participation process; participatory planning; Mersin-environmental plan.

Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul

Başvuru tarihi: 07 Şubat 2017 - Kabul tarihi: 21 Mart 2017

İletişim: Töre SEÇİLMİŞLER. e-posta: toresecilmsler@yahoo.com

© 2017 Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi - © 2017 Yıldız Technical University, Faculty of Architecture

Giriş

Günümüzde tüm dünyada hemen hemen her alanda çok yönlü bir dönüşüm yaşanmaktadır. Bu süreç sınıflandırıldığı; sanayi toplumundan bilgi toplumuna, fordist üretimden esnek üretime, ulus devletler dünyasından küreselleşmiş dünyaya, modernist düşünceden post modernist düşünceye geçişlerin olduğu bir tablo ile karşılaşılmaktadır.¹

Doğal olarak bu ortam genel olarak devlet aygıtının yönetim biçimini de doğrudan etkilemektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında “Kamu Yönetimi” olgusunda yaşanan bu hızlı değişim sürecinin sonucu olarak “Yönetişim” kavramı öne çıkan olan bir terim olarak literatürdeki yerini almaktadır.² Bu dönemde hız kazanan küreselleşme ile birlikte dünya ölçeğinde ortaya çıkan fırsatlar ve sorunlar arasında denge noktasının bulunmasının devletin yeni görevlerinin başında gelmesi gerektiği, bu görevin etkin şekilde yerine getirilebilmesinin ise ancak iyi bir yönetim yapısının kurulması ile mümkün olabileceği, artık her yerde dile getirilmektedir.³

Yönetişim kavramı 1990’lı yıllarda toplumbilim yazınına giren bir terimdir. Gerçekte toplumbilim 1980’li yıllardan bu yana, terim ve kavramlar üzerine yoğunlaşmış bir tartışma yaşamaya başlamıştır. Bu çerçevede 1980’li yıllarda “sivil toplum” kavramı geliştirilmiş ve bunun yanı sıra “işletmecilik” terimi yükselmiştir. 1990’lı yıllarda ise “çok aktörlü yönetim”, “paydaş toplum”, “hoşgörü” ile “uzlaşma” terimleri, küreselleşme adı verilen sürecin açtığı yeni demokratikleşme çağının müjdesini vermiştir. Bu çerçevede yönetim kavramı Dünya Bankası’nca “governance”, Avrupa Birliği tarafından ise; dolaylı olsa da, “subsidiarite” sözcükleriyle ifade edilmiştir.⁴

Genel anlamıyla yönetim kavramı, kamusal amaçlar çerçevesinde “ortak eylem”de bulunmayı ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Sözü edilen kavram bir siyasi topluluğun kolektif işleri ve eldeki kaynağın kullanım ilkeleleri ile ilgili davranış kurallarının belirlenmesini içerir.⁵ Yönetişim, bir toplumsal-politik sistemdeki ilgili bütün aktörlerin ortak çabalarıyla elde edilen sonuçların oluşturduğu yapıya da düzen olarak tanımlanmaktadır.⁶ Bu tanımın yanında kavramın içeriğinin çok farklı şekilde belirlendiği de görülmektedir. Ancak genel kabul gören tanımında yönetim, ayrımı bulanık olan kamu kuruluşları ve özel sektör arasındaki sınırlarda gelişen yönetim tarzlarını göstermekte ve yönetimin daha iyi yönetebilmek amacıyla yeniden yapılandırılmasına vurgu yapmaktadır.⁷ Yönetişim birbirine bağlı olan pozisyonların ve çatışan, karşıt çıkarları olan aktörlerin oluşturduğu, farklı ağsal yapıları koordine eden bir süreç olarak da görülmektedir.⁸ Zira yönetim, toplumdaki

aktörlere ortaklar olarak bakmakta ve toplumdaki ekonomik, siyasal ve toplumsal aktörlerin etkileşiminden doğan bir yönlendirme ve denetleme kalıbı olarak ifade edilebilmektedir.⁹

Yönetişim kavramının öncesinde uygulanan yönetim olgusu arasındaki tarihsel sürece dayalı genel bir karşılaştırma yapılacak olursa; 21. yüzyılın yönetim anlayışının; 20. yüzyılın yönetim anlayışını oldukça kapsamlı bir değişime uğrattığı, merkezîyetçilik yerine, yerelliği, katı bürokrasi yerine katılımı, kapalılık yerine açıklığı, hiyerarşi yerine heterarşiyi, hesap verebilirliği ve sorumluluğu getirerek, adeta “yönetimsel bir devrimin altına imzasını” attığı söylenebilir.¹⁰ Bu sürecin planlamadaki yansıması 1960’lı yıllarda katılımı zorlaştıran bir yaklaşıma sahip olan geniş kapsamlı rasyonel planlama anlayışının giderek terkedilerek, 1980’lerle birlikte ekonomik ve sosyal düzenin değişimi, teknolojik gelişmeler ile beraber iletişimsel rasyonel olgusunun düşünsel dünyaya hakim olmaya başlamasıyla gerçekleşen paradigma değişimi kapsamında planlama anlayışında farklı ve yeni arayışların önünün açılması çerçevesindeki gelişmelerden hareketle okunabilir. Toplumun tüm kesimlerinin, bilhassa toplumun dezavantajlı gruplarının, hem devlet aygıtı hem de kent yönetiminde giderek söz sahibi olmasına olanak veren katılımcı demokrasi olgusu planlama disiplini de kendine yer bulan ve güncelliğini koruyan bir çalışma konusudur.

Katılım, bilhassa devlet aygıtının yönetim biçimi için demokrasi gibi idari şeklin benimsendiği toplumlarda, -halkın- yönetimin ve yönetimce belirlenen idari işlemlerin kurgulanması aşamasından başlayarak her etabında müdahil olma, katılım göstererek fikir sunma, denetleme vb. hakkına sahip olmasını içerdiği şeklinde ifade edilebilir. Bu çerçevede katılımcı planlama olgusu kapsamında planlama pratiğini oluşturan farklı ölçeklerdeki plan çalışmalarında ilgili tüm toplumsal kesimlerin katılımının sağlanması, konuya ilişkin en temel ilke olarak kabul edildiği ifade edilebilir.

Buradan hareketle makalenin konusu 1/100 000 ölçekli Mersin İl Çevre Düzeni Planı’nın (MÇDP) kurgulanması ve/veya gerçekleştirilmesi aşamasındaki katılım modeli deneyimine odaklanmaktadır. Katılım modelinin; kurgulanmasını, işleyiş ve yönetimini içeren etapların ve bu çerçevede ki deneyimlerin paylaşılması hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın temeli; yaklaşık 18 aylık bir süreye yayılan MÇDP’nin üç temel aşamaya dayanan katılım ve iletişim planının belgelerine dayanmaktadır. Bunlar Araştırma- Durum analizi, Modelleme-programlama, Uygulama başlıklarıdır. Birbiri içine geçen süreçler olarak çalıştırılmış olan bu aşamalardan “uygulama” aşaması katılım sürecinin işletilmeye başlandığı dönemi tanımlamaktadır. Bu aşı-

¹ Tekeli, 1996, s. 49.

² Dunsire, 1995, s. 34.

³ Özer, 2006, s. 59.

⁴ Ayman Güler, 2009, s. 93.

⁵ Healey, 1997, s. 206.

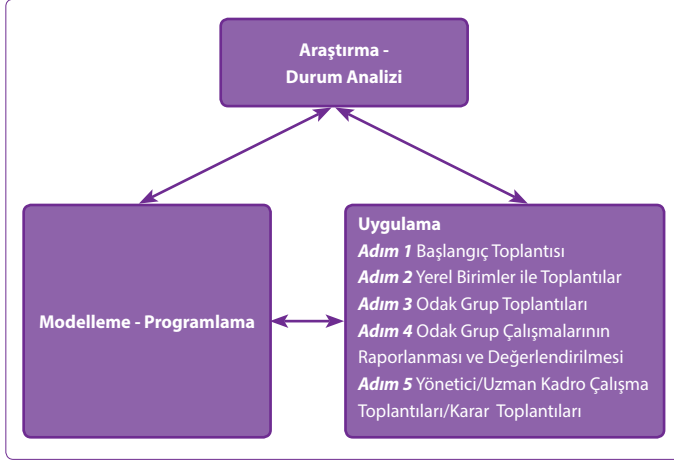
⁶ Bozkurt vd., 1998, s. 274.

⁷ Stoker, 1998, s. 17-18.

⁸ Cope vd., 1997, s. 447.

⁹ Tekeli, 1996, s. 52-53.

¹⁰ Özer, 2006, s. 63.

Şekil 1. Mersin il çevre düzeni planı katılım ve iletişim planı aşamaları.

mada gerçekleştirilen 5 ana görev başlığı katılım sürecinin temel çalışmalarını oluşturmaktadır (Şekil 1). Katılım çalışmalarına ilişkin raporlar bu makalede¹¹ veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte bu çalışmanın yazarları, içerisinde yer aldıkları katılım toplantılarında, nitel bir araştırma yöntemi olan katılımsız gözlem tekniğiyle veriler edinmiştir. Tüm bu verilerin yorumlayıcı yöntemle değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan bulgular, MÇDP örneğindeki katılım deneyimini meydana getirmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Katılımcı planlama anlayışı yeni bir kavram olmamakla birlikte dünyada 1960'lı yıllardan itibaren tartışılmalı, ülkemizde ise yaklaşık son otuz yıldır gündemde olan ve uygulanmaya çalışılan bir olgudur. Geniş kapsamlı rasyonel planlama paradigmasında da katılım konusu yer bulan bir kavramdır. 1947'de İngiltere'de kabul edilen Şehir ve Ülke Planlaması Yasası (Town and Country Planning Act) kamu-yu oluşturan öğelerin kendi görüşlerinin sesli bir şekilde ifade edilmesinin önünü açan bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kanunla birlikte yerel otorite planlama ile ilgili uygulamalarının/önerilerinin kabul edilebilmesi için söz konusu idari işlemleri toplum açısından kamusalılaştırmak, istişare etmek vb. işlemleri yerine getirmek durumundadır.¹² Ancak kanunun uygulamaya konduğu dönemde devlet aygıtının yönetim şekli temsili demokrasi anlayışıdır. Temsili demokrasi milletin egemenlik hakkını seçtiği temsilciler aracılığıyla kullandığı, başka bir deyişle doğrudan kendinin kullanmadığı bir idari yönetim şeklidir. Gerek devlet aygıtının idari şekli gerekse 2. Dünya Savaşı sonrasında denk gelen bu zaman diliminde gerçekleşen yıkımlar sonrasında özellikle konut açığını hızlıca gidermek amacıyla kurgulanan uygulamaların aciliyeti, toplumun

devlet aygıtının yönetimine doğrudan katılımına kısıt getirdiği ve uygulanabilirliğin kısıtlandığı ifade edilebilir.¹³

Planlamadaki seçim teorisi kapsamında Davidoff ve Reiner¹⁴ dönemin planlama anlayışındaki süreci oluşturan seçimlerin üç aşamada gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bunlardan birincisi kriterlerin ve kısıtların belirlenmesi, ikincisi genel bakış açısıyla oluşturulan alternatiflerin tanımlanması ile bu alternatiflerden birinin seçilmesi ve üçüncüsü ise seçilen alternatifin uygulanmasına yönelik eylemlerle ilgili yol haritasının oluşturulmasıdır. Yine Davidoff ve Reiner bütün aşamalarda seçimlerin bir takım yargılardan hareketle gerçekleştiğini, kişisel yargıların planlamanın içine nüfuz ettiğini söylemektedir. Ancak bu yargılardan hareketle kurgulanan seçimlerin sonucunda doğrudan etkilenen toplumun sürece herhangi bir müdahilliği bulunmamaktadır. Bu nedenle üretilen planlar neticesinde kentteki gelirin yeniden dağılımında, plancıların, özellikle kentlerde yaşayan dezavantajlı grupların hakkını savunan bir rol üstlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.¹⁵ Dolayısıyla 1960'lı yıllara gelindiğinde söz konusu planlama anlayışının sorgulanmaya başlandığı, katılım olgusunun ise teknokratlar eliyle kullanılmasının ifade edildiği bir yaklaşımın öne çıktığı şeklinde değerlendirilebilir.

1970'lerle birlikte içinde bulunduğumuz son sosyo-ekonomik değişim süreci içerisinde bulunduğumuz ifade edilebilir. Bu sürecin başlangıcından itibaren devlet aygıtının yönetim biçimi de değişmeye başlamıştır. Devlet ile toplum arasındaki ilişkinin yeniden düşünülmesinin başlangıcında katılım, iletişimsel rasyonalite, müzakereci yaklaşım, yönetim vb. kavramlar öne çıkan olgulardır. Bunların tümü devletin düzenleyici rolünün azalarak toplumun paydaşlarını oluşturan unsurların, yeni ekonomik perspektif çerçevesinde, devlet aygıtını birlikte yönetme iddiasını taşımaktadır.¹⁶ Bu çerçevede devlet aygıtının yönetim biçimi olarak katılımcı demokrasi anlayışı giderek benimsenen bir yaklaşım olarak belirmektedir. Söz konusu katılımcı demokrasi yaklaşımının düşünsel alt yapısının temelinde ise yurttaşlık kavramı olduğu ifade edilebilir. Zira yönetim erkinin yurttaşlarla paylaşılması ya da yurttaşların devlet aygıtının yönetiminde erk sahibi olması yurttaş katılımı olarak tanımlanmaktadır. Bu aynı zamanda erkin yeniden dağılımıyla birlikte, politik ve ekonomik süreçlerden dışlanan yurttaşların katılım sürecine dâhil edilmesini de ifade etmektedir. Katılım dışlanan/dezavantajlı grupların bilginin nasıl paylaşıldığını, amaç ve politikaların nasıl oluşturulduğunun, vergi kaynaklarının nasıl bölüştüğüne, kamusal sözleşmelerin ve sübvansiyonların nasıl üleştirildiğinin, kamusal programların nasıl işletildiğinin belirlenmesi konularına iştirak edilmesine yönelik bir strateji olarak da tariflenebilir. Kısaca katılım, önemli sosyal reformlara sebep olan dışlanan/dezavantajlı grupla-

¹¹ Sözü edilen temel raporlar T.C. Mersin Büyükşehir Belediyesi Mersin 1/100 000 Ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma-Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu ile Mersin İl Çevre Düzeni Planı Mahalle Muhtarları Anket Sonuçlarıdır.

¹² Taylor, 1998, s. 86.

¹³ Taylor, 1998, s. 86.

¹⁴ Davidoff ve Reiner, 1962, s. 103.

¹⁵ Davidoff ve Reiner, 1962, s. 103-115.

¹⁶ Bayramoğlu, 2002, s. 87.

rın varlıklı bir toplumun faydalarının paylaşılmasına erişim şeklinde de anlamlandırılabilir.¹⁷

Yukarıda ifade edilen süreç neticesinde gerçekleşen devlet aygıtı yönetimindeki değişim planlama anlayışını da etkilemiştir. Planlama, topluluk üyelerinin ortaklaşa benimsedikleri istek ve değerleri somut biçimde ifade ettikleri bir ortaklığa evrilmiştir.¹⁸ Bu çerçevede çok paydaşlı planlama süreçlerinde, paydaşların etkileşim biçimlerini ifade eden ve İngilizce planlama yazınında “collaborative, deliberative, participatory, communicative” şeklinde geçen terimler; Türkçe planlama yazınında, çok paydaşlı planlama süreçleri genel olarak “katılımlı/katılımcı planlama” başlığı altında ele alınmaktadır.¹⁹

Katılımcı planlama yaklaşımının amacı, farklı düşünsel ve ekonomik ihtiyaçlara sahip kurumların/bireylerin ortak bir paydada buluşturulmasıdır. Bu hedefin gerçekleştirilebilmesi ise; paydaşların süreç içerisinde varoluşsal/kendiliğinden meydana gelebilecek olumlu/olumsuz olgular üzerindeki tartışmalara katılımının sağlanmasıyla mümkün olabileceği ifade edilmektedir. Bu durum özellikle güncel planlama pratiğinde dikkat çeken bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.²⁰ Böylelikle çoklu ve farklı paydaşların amaçları arasında aracılık ve müzakere etme ile uzlaşma olanağı ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede planlamanın ilişkisel bir rolü bulunduğu söylenebilir. Bu rol kapsamında, katılımlı/katılımcı planlama anlayışı çerçevesinde, gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilmesi olası plan çalışmalarında uzmanların/plancıların bir katılım modeli ortaya koyarak toplumun tüm kesimlerini söz konusu planlama eyleminin bir parçası konumuna getirmek ve/veya müdahil olmasına yardımcı olunmasını sağlamak, herkesin kazandığı işbirliğine dayalı planlama sürecinin yaşama geçirilmesi olacaktır. Buradan hareketle planlama olgusu;

- paydaşları tanımlamak,
- paydaşların konuları nasıl tartışmak istedikleri hakkında tarafları bilgilendirmek,
- paydaşların bir araya geldiği katılımlı toplantı ortamları oluşturmak,
- katılımcıları yeni ortaklaşa düşünce ve eylem yolları inşa etmenin ne demek olduğu konusunda bilgilendirmek, suretiyle bu etkileşim sürecinin kurgulanmasında üstlenmiş olduğu rolü yerine getirir.²¹

Mersin Çevre Düzeni Planı Katılım Süreci ve Bulgular²²

10.10.2016 Onay tarihli 1/100 000 ölçekli MÇDP

1.727.255 (2014) nüfus büyüklüğüne sahip olan ve yüz ölçümü sıralamasına göre Türkiye'nin 9. büyük ili olan Mersin ili sınırları içerisinde kalan 13 ilçeyi kapsayan ve 2035 yılı hedefli bir çalışmadır. 2012 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı²³ kanunla birlikte büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırlarıyla çakışan Mersin ili oldukça renkli bir kimliğe/profile sahiptir.

Akdeniz kıyısında yalnız içinde yer aldığı TR62 bölgesinin değil, Türkiye'nin önemli metropoliten alanlarından biri olarak kabul edilen Mersin, jeopolitik konumu dolayısıyla olduğu gibi uluslararası kimliğinin yanında, sosyo-kültürel ve ekonomik yapı ve ayrıca fizik mekân dinamikleriyle de dikkati çeken bir çeşitliliğe sahiptir.

Gerek idari statü ve bunun ardından gelen sınır değişiklikleri gerekse sosyo-ekonomik ve coğrafi dinamikleri il bütününde yeni bir çevre düzeni planının kurgulanmasını zorunlu kılmıştır. Yeni idari kabullerle birlikte kırsal ve kentsel ile birlikte örgütlenmesi, planlanması ve planlama sürecinin yönetilebilmesi için makrodan mikroya geniş ve kapsamlı bir bakış açısına sahip olan MÇDP çalışmaları başlatılmış ve hedeflenen kapsam ve içerikte tamamlanmıştır.

Mersin ili'nin içinde yer aldığı uluslararası ve ulusal bölgesel dinamikler ve ilişkide olduğu çevresel hinterland bağlamında ele alınan MÇDP; il bütününe yönelik üst ölçekli ana politika ve ilke kararlarının alındığı bir yol haritası biçiminde kurgulanmıştır. Başka bir deyişle ilin anayasası oluşturulmuştur.²⁴ Bu perspektiften bakıldığında, gerek nitelik, gerekse nicelik bağlamında sahip olunan dinamikler ve çeşitlilik bağlamında Mersin ili için hazırlanan plan çalışmalarının yönetim ilkeleri bağlamında ele alınması ve kararların belirlenmesinde geniş vizyonlu bir katılım sürecine dayandırılmış olması büyük önem taşımaktadır. Katılımcı planlama mekanizmaları ile gerçekleştirilmesini sağlamak üzere geliştirilen katılım ve iletişim planı, “Mersin İl Çevre Düzeni Planı” sürecine eşlik eden bir dizi katılımcı program ve eylemi içermektedir.

MÇDP katılım ve iletişim planıyla hedeflenen temel çıktılar;

- Çevre Düzeni Planının politika ve ilkelerinin; yerel hasasiyetler, beklentiler, potansiyeller ve problemler ışığında “birlikte” üretilmesinin sağlanması adına bütün yerel aktörlerle buluşma ortam ve tekniklerinin kurgulanması,
- Gerçekleşmekte olan çalışmalar hakkında düzenli ve sürekli bilgilendirme yapılması, interaktif bilgilendirme ve geri bildirim ortamlarının sürekliliğinin, şeffaflığının sağlanması,
- Planlama alanındaki ana katılım kütlesini oluşturan bütün aktörlerin planlama süreci konusundaki farkındalıklarını arttırmak ve planlama sürecini, sonuçta birlikte üre-

¹⁷ Arnstein, 1969, s. 217.

¹⁸ Ersoy, 2008, s. 162.

¹⁹ Ersoy, 2008, s. 243.

²⁰ Healey, 1997, s. 60-85.

²¹ Ersoy, 2008, s. 296-297.

²² Mersin İl Çevre Düzeni Planı katılım sürecine ilişkin veri ve bulgular katılımsız gözlem tekniği ile elde edilmiştir. Katılımsız gözlem, göz-

lemcinin araştırdığı olay kapsamında gözlemlenen grubun bir üyesi olmadan dışarıdan kimse gibi konuya yaklaşarak, araştırmacı kimliğin köründe; genellikle yapılandırılmış gözlem aracı veya araçları oluşturarak gözlemin gerçekleştirilmesini olanaklı kılan bir nitel araştırma yöntemidir (Bkz. Yıldırım ve Şimşek, 2014, s. 169-183).

²³ 14 İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. ²⁴ 1/100 000 ölçekli Mersin İl Çevre Düzeni Planı Raporu, s. 7.

tilmesi hedeflenen planın, sahiplenilmesini sağlamak, olarak özetlenebilir.

Mersin İl Çevre Düzeni Planı Katılım ve İletişim Planı Amacı

MÇDP katılım ve iletişim planı, planlama sürecinin katılım boyutunu sistematik bir şekilde kurgulayacak olan yol haritasını, etap, eylem ve adımlarını kurgulamak üzere hazırlanmıştır. Planlama sürecinin etkin ve verimli olarak işletilmesi ve yönetilebilmesi ayrıca toplumun bütün kesimleri için rasyonel ve kalıcı çözümler üretilebilmesi adına ilgili aktörlerin katılımını optimal düzeyde sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Süreç boyunca planlama ekibi ve kent yöneticilerinin etkili bir katılım süreci için kolaylaştırıcı rol üstlenmeleri hedeflenmiştir. Toplumun farklı kesimlerinin hedefleri ile planlama ve şehircilik ilkelerinin örtüşmesi doğal olarak her zaman sağlanması mümkün olmayan bir durumdur. Bu nedendir ki karşılıklı görüşmeler, müzakereler, katılım toplantıları, odak grup çalışmaları kısaca iletişim araçları ile katılım süreci rasyonel ancak bilimsel açıdan da tutarlı ve ilkeli bir kimlikle yönetilmeye çalışılmıştır. Şehircilik ve planlama ilkeleri kadar “kamusal yarar”ın önde tutulması hususu da katılım süreci boyunca öncelik taşıyan bir konu olmuştur.

Katılım süreci;

1. Araştırma - durum analizi,
2. Modelleme - programlama
3. Uygulama

olmak üzere 3 temel etapta oluşmuştur. Bu etaplar esnek süreçlere dayalı olarak bir başka deyişle birbiri içine geçen çalışmalar olarak tanımlanabilir. Süreç içinde karşılaşılan durumsalıklar (koşul bağımlılık) bağlamında modelde farklılıklara gidilebildiği gibi, süreç içinde iç içe geçen sarmal çalışmalar gibi de ifade etmek yerinde olacaktır.

1. Araştırma süreci - durum analizi

Mevcut durumun saptanması, nasıl bir katılım sürecine gereksinim duyulduğunun ve bu yöntemle ulaşılması gereken çıktılarının neler olduğunun araştırıldığı bu aşama bir hazırlık dönemi olarak tanımlanabilir.

Bu etapta; farklı toplumsal kesimlerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, üniversiteler ve kent yöneticileriyle yüz yüze ön görüşmeler yapılmış ikincil kaynak taramaları, alana ilişkin gerçekleştirilmiş olan araştırmalar, yayınlar, mer’i ve mülga plan çalışmaları ve alanın temel niceliksel ve niteliksel verileri irdelenmiştir (fiziksel yapı, ulaşım ilişkileri, uzaklıklar, eşikler, nüfus büyüklükleri, sosyo-ekonomik farklılıklar, alt bölgeler vb.). Ayrıca kamuoyunun hangi değerlere, önceliklere, sorun ve taleplere sahip olduğu bölgesel ve alt bölgeler bazında gereksinimlerin neler olduğu araştırılmış, planlama alanında yapılan çalışmalar, araştırmalar değerlendirilmiş, arşiv/bilgi bankası oluşturulmuş (bu çalışma

plan çalışmalarının büyük bir kısmına yayılmıştır) böylelikle bilgi-veri yönetimi olanaklı kılınmış ve ilgili aktör kümeleri saptanmıştır.

Bu bağlamda katılım süreci bağlamında;

- genel olarak ele alınacak konuların belirlenmesi,
- katılım ve iletişim planının amaç ve hedeflerinin belirlenmesi,
- iletişim kurulacak aktörlerin /aktör kümelerinin belirlenmesi,
- aktörlerin ve temsilcilerin objektif olarak sürece eklenmesinin sağlanması
- ilgili kurum ve kuruluşlardan etkin bilgi, veri, görüş alınması çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

2. Modelleme – programlama

Planlama sürecinin bütün dinamikleri göz önünde bulundurularak “katılım ve iletişim sürecinin” tüm etaplarını tanımlayan bir eylem planı hazırlanmıştır (Tablo 1).

Yaklaşık olarak 18 aylık bir sürece yayılan çevre düzeni plan çalışmasına paralel olarak kurgulanmış olan katılım ve iletişim planının ilk aşaması olarak sürekli iletişim için bir gereklilik olarak kabul edilmiş olan web sitesi www.mersinilcevreduzeniplani.com hazırlanmış ve kullanıma geçirilmiştir. Böylelikle kullanıma giren domain ilgili süreçler ve çalışmalar hakkında bilgi vermenin ötesinde, sürekli iletişim için en pratik yöntem olarak kabul edilen bu ara yüz olarak işlemeye başlamıştır. Gerçekleştirilen çalışmaların duyuru ve sonuçlarının da periyodik olarak duyurulduğu bu web sitesi uzun bir sürece yayılmış olan planlama çalışmasının takibi açısından son derece fonksiyonel bir görev üstlenmiştir. Burada belirtilmesi gereken konu; ilgili sürecin aktif ve etkin olarak işlerlik kazanıp kazanmadığını ölçmek adına ilgili aktörler / katılım kümeleri ile belirli aralıklarda iletişime geçildiğidir (Tablo 2).²⁵ Katılım ve iletişim planı kurgulanış stratejisi; (a) tek yönlü/ bilgilendirme , (b) çift yönlü / diyalog / iletişim olmak üzere eş zamanlı iki farklı sisteme dayalı olarak çalıştırılmıştır (Tablo 3).²⁶

Bu sistem kapsamında; yerel kitle iletişim araçları, sosyal medya, web sitesi gibi araçlar tek yönlü iletişimi destekleyen faktörler kümesini oluştururken, çeşitli iletişim tekniklerinden (katılım, arama toplantıları, odak grup çalışmaları, yuvarlak masa çalışmaları, sektör toplantıları web sitesi vb.) oluşan çalışmalar da çift yönlü iletişimi destekleyen faktörler kümesi olarak tanımlanabilir (Tablo 4).²⁷

3. Uygulama

Bu aşamaya kadar yapılan tespitler bağlamında ger-

²⁵ Mersin 1/100 000 Ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma-Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015, s. 7.

²⁶ Mersin 1/100 000 Ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma-Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015, s. 7.

²⁷ Mersin 1/100 000 Ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma-Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015, s. 5.

Tablo 1. Mersin İl Çevre Düzeni Planı Katılım ve İletişim Planı Eylem Takvimi (Şubat 2015–Ocak 2016)

Planlama süreci	Takvim	Katılım süreci
Temel hazırlıklar	Şubat 2015	www.mersinilcevreduzeniplani.com internet sayfasının kullanıma açılması
Veri Toplama	Mart 2015	Adım 1: Başlangıç toplantısı 23.03.2015
	Nisan 2015	
	Mayıs 2015	Adım 2A: Mahalle Muhtarları Toplantıları 05-14.05.2015
Ara Rapor Teslim 29.05.2015		
GZFT Toplantısı 1-15.06.2015	Haziran 2015	Misyon 2B: Mahalle Muhtarları Anket Çalışmaları 14.06-06.07.2015
Analitik Raporun Tamamlanması 15.07.2015	Temmuz 2015	
ANALİTİK ÇALIŞMALAR		
MÇDP Süreci	Ağustos 2015	
	Eylül 2015	Adım 3: Odak Grup Toplantıları 16.10.2015, 22-23.10.2015
MÇDP Alternatifleri 1-12.10.2015	Ekim 2015	Adım 4: Odak Grup Toplantılarının Raporlanması ve Değerlendirilmesi
Nihai Planın Seçilmesi	Kasım 2015	
	Aralık 2015	Adım 5: Yönetici/Uzman Kadro Çalışma Toplantıları/Karar Toplantıları
	Ocak 2016	
	Şubat 2016	
	Mart 2016	
	Nisan 2016	
	Mayıs 2016	
NİHAİ PLAN		
PLANIN MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NCE ONAYLANMASI 10.10.2016	Haziran 2016	
	Temmuz 2016	
	Ağustos 2016	
	Eylül 2016	
	Ekim 2016	

çekleştirilmiş olan katılım ve iletişim modeli çerçevesinde katılım çalışmaları başlatılmış. Sürecin katılım açısından etkin yönetilebilmesinin sağlanması adına ilgili kurum ve kuruluşlar ve aktörler arasında iletişimin sürekliliği ve şeffaflığı adına daha sonraki bölümlerde detaylı bir şekilde açıklanmış olan katılım çalışmaları ve iletişim süreci işlenmiştir.

Mersin İl Çevre Düzeni Planı Katılım ve İletişim Planı Uygulama Adımları

Adım 1. Başlangıç Toplantısı

16.02.2015 tarihinde başlayan Mersin Çevre Düzeni Planı çalışma sürecinin başlangıcında ilgili tüm kurum ve kuruluşların ve tarafların katılımıyla 23.03.2015 tarihinde Mersin Büyükşehir Kongre ve Sergi Sarayı'nda bir Başlangıç

Tablo 2. Mersin İl Çevre Düzeni Planı İletişim Planı Modeli

Model	Amaç	Yöntem
Tek Yönlü İletişim	Bilgi aktarımının sağlanması Bilinçlendirme Farkındalık yaratma	Kitle iletişim araçlarının ve sosyal medyanın Yerel gazete ve dergilerde duyuru ve bilgilendirme Yerel televizyon ve radyolarda duyuru ve bilgilendirme Web sitesi duyuru ve bilgilendirme/ ilgili birimlerin web sayfasından proje web sayfasına link verilmesi Bilgilendirme mektupları, afiş ve kitapçık gönderimi E-posta gönderimi
Çift Yönlü İletişim	Yerel aktörler ile birlikte sorun ve potansiyelleri birlikte anlama ve değerlendirebilme Karşılıklı güven sağlama	İletişim teknik ve araçları Yüz yüze görüşme Uzman Toplantıları Odak grup çalışmaları ile birlikte çözüm üretme Çalıştay Karar Toplantıları

Tablo 3. Mersin İl Çevre Düzeni Planı İletişim Planı Stratejileri

Strateji No	Strateji
İletişim Stratejisi 1 Tek Yönlü iletişim yaklaşımı	Mersin İl Çevre Düzeni Plan sürecinde doğru, zamanında, açık ve yeterli bilgi ile kamuoyunun ve tüm ilgili yerel aktörlerin bilgilendirilmesinin sağlanması
İletişim Stratejisi 2 Çift Yönlü iletişim yaklaşımı	Etkin görüş alma ve değerlendirme, geri dönüş teknikleri ile kamuoyu, yerel aktörler ve planlama grubu arasında karşılıklı güven sağlama, ortak aklı yakalama
İletişim Stratejisi 3 Çift Yönlü iletişim yaklaşımı	Merkezi Yönetim Kurum ve Kuruluş Temsilcileri, Çukurova Kalkınma Ajansı, Mersin Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediye Başkanlıkları, Muhtarlıklar, Sivil Toplum Kuruluşları, TMMOB'a bağlı Odalar, Sağlık Meslek Odaları, Meslek Odaları, özel sektör temsilcileri ile planlama sürecinin tüm adımlarında doğru zamanda etkin işbirliği sağlama

ve Tanışma Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantının 3 ana amacı vardır.

- MÇDP süreci, proje ekibi, tamamlanan çalışmalar, kullanılacak yöntemler, izlenecek adımlar ve çalışma takviminin sunulması,
- Yerel sinerji oluşturmak üzere sürecin en başından itibaren güçlü iletişim ortamının yaratılması,
- Planlama sürecinin yol haritasının ve önceliklerin yerel aktörlerle birlikte oluşturulmasıdır.

Bu toplantıya, başta Mersin Valiliği olmak üzere, ilçe kaymakamlıkları, belediye başkanları, daire başkanları, ilgili yerel yönetim birimleri, mahalle muhtarları, Mersin resmi kurum ve kuruluşları, TMMOB'a bağlı Meslek Odaları, Sağlık Meslek Odaları eğitim kurum ve kuruluşları; Mersin Üniversitesi, Çağ Üniversitesi ve Toros Üniversitesi'nin ilgili fakülte ve bölümleri, Sivil Toplum Kuruluşları ve Kent Konseyi üyeleri ve yerel basın davet edilmiştir.

Toplantı sırasında gerçekleştirilmiş olan anketler ve katılımcılar tarafından doldurulması talep edilmiş olan katılım

niyet belgeleri ile davetli aktörlerin sürece katılım durumları, katılım sağlayabilecekleri konular, öneriler ve sürece eklenmesi uygun görülen yeni aktörlerin teklifi gibi konularda bilgi toplanmıştır.

Söz konusu toplantıya; 187 katılımcı kayıt yaptırmış, 133 katılımcı ise form doldurularak tartışmalara katılmıştır. Form dolduran katılımcıların 112'si bilgi edinimi, 65'i GZFT (Güçlü-Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler Analizi), 82'si ise vizyon aşamalarında katılım göstermek istediklerini belirtmiştir. Katılımcıların sürece katılım ve çevre düzeni planı ile ilgili beklentileri konusunda da genel bilgi sahibi olunmuştur.²⁸

Adım 2: Mahalle Birimleri – Muhtarlar ile Toplantılar

Bu aşamada gerçekleştirilen çalışmaların hedef kütlesi; yerel yönetimlerin ilk basamağı olarak büyük önem taşıyan "mahalle" olmuştur. Toplam 13 ilçesi ve 804 mahallesi olan Mersin İli bütününde ki bütün mahallelerin yöneticilerine

²⁸ Mersin 1/100 000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma - Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015, s. 12.

Tablo 4. Mersin İl Çevre Düzeni Planı Katılım ve İletişim Süreci

Aktörler	Katılım Tipi	Katılım Tekniği	Beklenen Katılım Düzeyi
Mersin Valiliği Mersin Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kaymakamlıklar İlçe Belediye Başkanları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüğü Diğer Merkezi/Yerel Kurum ve Kuruluşlar Çukurova Kalkınma Ajansı	Yönetici Düzeyinde	Yöneticiler ve Uzman Kadro Toplantıları Yüz yüze görüşmeler	Genel bilgilendirme ve görüş alışverişi Amaç Hedef ve Vizyon Belirleme Planlama Kararlarının Tartışılması Birlikte Karar Üretme
Mersin Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı İlçe Belediyeleri ilgili birimler Mahalle Muhtarları	Daire Başkanı Şube Müdürleri	Uzman Kadro Toplantıları Odak Grup Toplantıları Çalıştaylar Anket	Sorun ve Potansiyel Belirleme AHP Sentez / Uygunluk kararları Amaç Hedef ve Vizyon Belirleme Planlama Kararlarının Tartışılması Bilgilendirme ve Karar Alma Birlikte Karar Üretme
Mersin Üniversitesi* Çağ Üniversitesi Toros Üniversitesi	İlgili Fakülte/Bölümler - Akademik Katılım İlgili bölümlerin öğrencileri	Yapılan Araştırma ve Çalışmaların Paylaşılması	Genel Vizyon Belirleme Birlikte karar üretme
Hemşehirliler STK, TMMOB Meslek Odaları, Sağlık Meslek Odaları vb.	http://mersinilcevreduzeni.plani.com Halk Katılımı STK ve meslek odaları temsilcileri	Farklı kademelerde toplantılar Web sitesi İletişim araçları	Planlama Sürecinin ve Kararların Paylaşılması

*Mersin Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü MÇDP kapsamında gerçekleştirilen her toplantıya davet edilmiştir.

ulaşılması hedeflenmiştir. Burada temel amaç; mikrodan makroya veri aktarımının sağlanması adına en küçük idari birimlerin; kimlikleri, sosyo-kültürel ve ekonomik dinamikleri, sorunları, eksiklikleri, potansiyelleri, talepleri ve büyükşehirle olan ilişkilerinin genel durumunun ana çerçevesinin çizilmek istenmesidir. Böylelikle üst ölçekli kararların yol haritalarının belirlenmesinde “yerel” in dinamiklerinin ana yönlendirici faktör olması ve bütüne güncel veri aktarımının direkt olarak sağlanması hedeflenmiştir. Bu aşamada gerçekleştirilen çalışmalar Adım 2A ve Adım 2B olmak üzere iki alt grupta gerçekleşmiştir (Tablo 5).²⁹

Adım 2A

Bu aşamada ilin; topografik eşikleri, uzaklıklar ve ulaşılabilirlik durumu göz önünde bulundurularak saptanan 5 alt bölgede toplantılar düzenlenmiştir (Şekil 2 ve Tablo 6).³⁰ Her alt bölgede gerçekleştirilen ve o bölge sınırları içerisinde kalan özellikle mahalle muhtarları başta olmak üzere, yerel tüm aktörlerin de davet edildiği bu toplantı dizisinde katılımcılara çalışmanın amacı aktarılmış ve görüşleri,

²⁹ Mersin 1/100 000 Ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma-Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015, s. 10.

³⁰ Mersin 1/100 000 Ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma-Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015, s. 13-14.

önerileri serbest katılım düzeninde derlenmiştir. Her muhtarlık/mahalle ölçeğinde yapılması planlanmış olan ve istatistiksel bilgi edinilmesinin yanında ucu açık sorularla yerelin görüş ve önerilerinin direkt katılımını sağlamayı öngören görüşme/mülakat formları hakkında bilgi verilmiş ve bu çalışmanın nasıl yapılmasını arzu ettikleri de katılımcıların görüşlerine sunulmuştur.

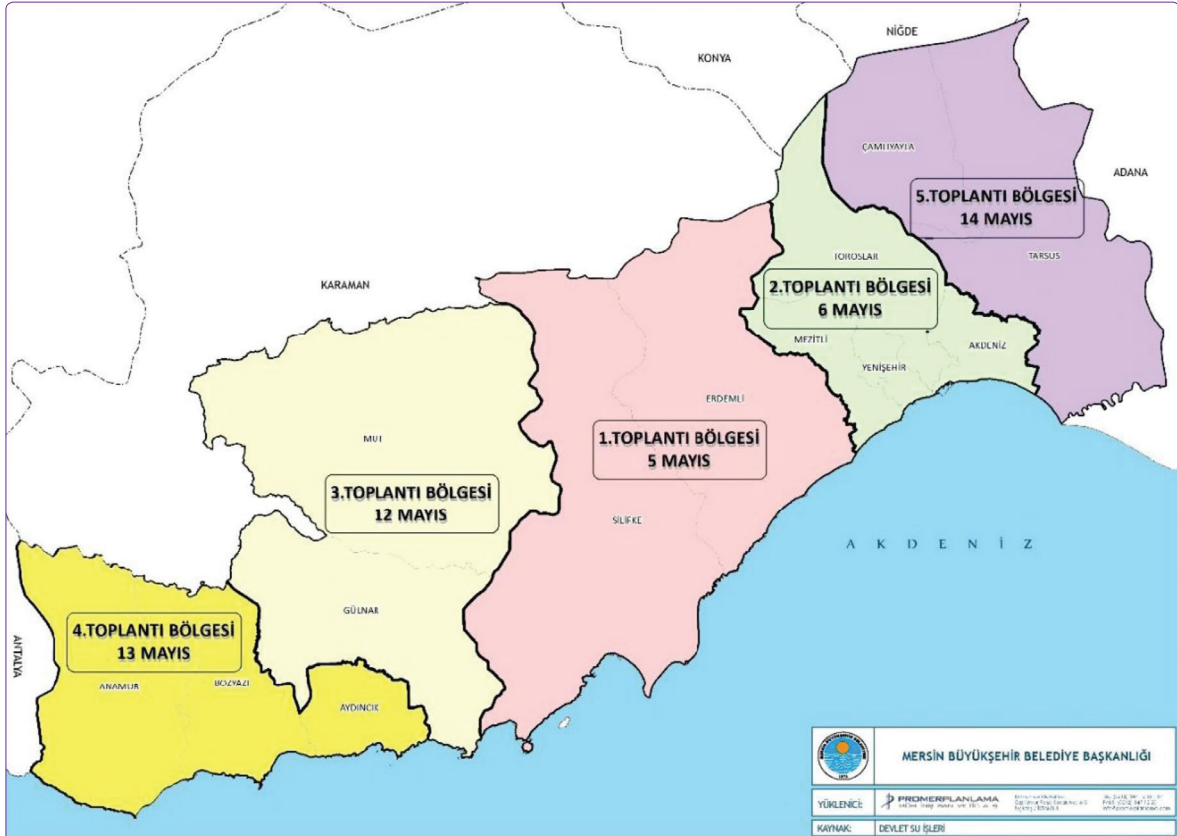
Adım 2B: Mahalle Muhtarlarıyla Görüşmeler

Adım 2A çerçevesinde gerçekleştirilmiş olan mahalle toplantılarında katılımın oranının %18 olması nedeniyle ve katılımcıların da talepleri doğrultusunda Adım 2A kapsamında hedeflenmiş olan çalışma, Adım 2B kapsamında her mahallede muhtarlarla yüz yüze gerçekleştirilmek ve %100 katılıma ulaşmak hedefiyle 14.06-06.07.2015 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Mahalle muhtarlarıyla yüz yüze anket/mülakat uygulaması gerçekleştirilmiştir. 804 mahalle muhtarı ile kendi mahallelerinde gerçekleştirilen görüşmeler ve yapılan anketler değerlendirilerek sonuçlar rapor olarak hazırlanmış ve ilgili tüm süreci ve sonuçları aktaran bir kitap haline getirilmiştir.³¹ Böylelikle en temel yönetim kademesi olan mahallelere ilişkin saptamalar birebir ör-

³¹ Mersin İl Çevre Düzeni Planı Mahalle Muhtarları Anket Sonuçları, 2015.

Tablo 6. Adım 2A Toplantı Programı

Toplantı Bölgeleri	İlçeler	Mahalle Sayısı	Katılan Muhtar Sayısı	%	Toplantı Yeri	Toplantı Tarihi
1. Bölge	Silifke	88	32	20,1	Erdemli	5 Mayıs
	Erdemli	71				
	Toplam	159				
2. Bölge	Toroslar	67	34	16,7	Akdeniz	6 Mayıs
	Mezitli	40				
	Yenişehir	32				
	Akdeniz	65				
	Toplam	204				
3. Bölge	Mut	101	27	17,9	Mut	12 Mayıs
	Gülnar	50				
	Toplam	151				
4. Bölge	Anamur	56	31	32,0	Anamur	13 Mayıs
	Bozyazı	26				
	Aydıncık	15				
	Toplam	97				
5. Bölge	Tarsus	179	21	10,9	Tarsus	14 Mayıs
	Çamlıyayla	14				
	Toplam	193				
İl Bütünü Toplam		804	145	18,0		

Şekil 2. Mahalle Muhtarları Toplantı Bölgeleri Dağılımı.

Tablo 7. Sektörel Odak Grup Toplantıları Programı

Toplantı Tarihi	Toplantı Adı	Yer
16.10.2015	Tarım-Hayvancılık- Ormanlık Sektörleri Odak Grup Toplantısı	Macit Özcan Spor Kompleksi Toplantı Salonu
22.10.2015	Ticaret-Hizmetler Sektörleri Odak Grup Toplantısı Enerji-Altyapı Sektörleri Odak Grup Toplantısı	Macit Özcan Spor Kompleksi Toplantı Salonu
23.10.2015	Turizm Sektörü Odak Grup Toplantısı Sanayi-Lojistik Sektörleri Odak Grup Toplantısı Ulaşım Sektörü Odak Grup Toplantısı	TMMOB Mimarlar Odası ve Elektrik Mühendisleri Odası toplantı salonu

Tablo 8. İlçe Belediyeleri ile Plan Değerlendirme ve Görüş Alma Toplantı Programı

Toplantı Tarihi	Belediye
25.12.2015	Anamur Aydincık Bozyazı
26.12.2015	Gülнар Mut
16.01.2016	Erdemli
17.01.2016	Tarsus Çamlıyayla
18.01.2016	Toroslar Akdeniz
19.01.2016	Yenişehir Mezitli
20.01.2016	Silifke

nekleme ile elde edilmiş ve MÇDP ile ilişkilendirilerek plan politika ve kararlarına altlık oluşturmuştur.

Adım 3: Odak Grup Toplantıları

Odak grup toplantıları, belirli bir konu çerçevesinde, seçilmiş katılımcılar çalışma grubunun ayrıntılı bilgi, görüş ve önerilerini saptamak amacıyla yapılandırılmış grup görüşmesi tekniği olarak kurgulanmıştır. MÇDP çalışmaları çerçevesinde belirlenen altı temel ve öncelikli sektör bağlamında odak grup toplantıları gerçekleştirilmiştir. Gerek söz konusu alt sektörlerin kararlaştırılması gerekse bu toplantıların işleyiş süreci ve katılımcı grupların belirlenmesi süreci Mersin'de yer alan Sivil Toplum Kuruluşlarının temsilcileri, İl Koordinasyon Kurulu, Mersin Sanayi ve Ticaret Odası, sektör temsilcileri, Üniversite ve yerel yöneticilerle birlikte gerçekleştirilen çalışmalarla kurgulanmıştır. Her sektör için ayrı ayrı gerçekleştirilen (16.10.2015, 22-23.10.2015) hazırlık toplantıları çalışma grubu koordinatörü olarak yine sektör tarafından önerilmiş olan edilen kişi ve kişilerle bir-

likte gerçekleştirilmiştir. Bu ön çalışmalar doğrultusunda tanımlanmış olan alanlar, yanıt aranması gereken soru -konular önceden belirlenerek her gruba odak grup çalışması öncesinde iletilmiştir. Tanımlanmış olan altı odak grup toplantısının, eş zamanlı olarak yürütülmüştür. Yerel basın da takip ettiği bu çalışmalar ve sonuçları farklı ortamlardan (web sitesi, yerel basın vb.) paylaşmıştır (Tablo 7).³²

Adım 4: Odak Grup Çalışmalarının Raporlanması ve Değerlendirilmesi

Odak grup çalışmalarının ardından çalışma sonuçları raporlanarak öncesinde gerçekleştirilmiş olan GZFT analizleri tekrar gözden geçirilerek rasyonelliği kuvvetlendirilmiştir. Odak grup sonuçları planlama ekibi ve kent yöneticileriyle birlikte değerlendirilerek planlama sürecine girdi vermesi sağlanmıştır.

Adım 5: Yönetici/Uzman Kadro Çalışma Toplantıları/ Karar Toplantıları

Analitik Çalışmaların Sunulması, odak grup toplantı sonuçlarının değerlendirilmesi, plan vizyonunun, tartışılması ve plan alternatiflerinin görüşülmesi amacıyla farklı düzey ve kapsamda çalışma toplantıları gerçekleştirilmiştir.

- Mersin Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleri yöneticileriyle gerçekleştirilmiş olan yönetici toplantıları,
- Mersin Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyeleri İlgili Daire Başkanları ve Müdürleriyle gerçekleştirilen uzman kadro toplantıları,
- Aktör grupları/ sektör temsilcileri ile gerçekleştirilen bu toplantılar olarak özetlenebilir.

Kent yöneticileriyle gerçekleştirilen toplantılar, her ilçe için ayrı ayrı organize edildikten sonra Büyükşehir Meclis gündeminde tartışmaya açılmıştır. Bu toplantılarda öncelikle Analitik Çalışmanın tamamı sunulmuş ardından plan alternatifleri üzerinde görüşler alınmıştır (Tablo 8).³³

³² http://mersinilcevreduzeni.plani.com/index.php?option=com_content&view=article&id=71:2015-11-09-15-03-54&catid=53:haber, [Erişim Tarihi 08.11.2016]

³³ http://mersinilcevreduzeni.plani.com/index.php?option=com_content&view=article&id=82:25-12-15&catid=53:haber, [Erişim Tarihi 08.11.2016]

Bu bağlamda; 15.01.2016 tarihinde Mersin Büyükşehir Belediye Meclisi'ne Planın Analitik Çalışmaları bütün detaylarıyla aktarılmış ve gelinen son aşama hakkında açıklamalarda bulunulmuş bu doğrultuda görüş alışverişi gerçekleştirilmiş, ardından 18-19.02.2016 tarihlerinde bu kez MÇDP Mersin Büyükşehir Belediyesi Meclis toplantısında sunulmuş ve tartışmaya açılmıştır. Plan bütünü, genel ilkelere, vizyon ve kararlarla birlikte 13 ilçe bağlamında ayrı ayrı plan kararlarının aktarıldığı toplantıda, katkı, görüş, öneri ve eleştiriler değerlendirilmiştir.

04.03.2016 tarihinde bütün aktörlerin katılımıyla gerçekleşen ve Analitik çalışma sunumlarının ardından plan alternatiflerinin detaylı bir şekilde görüşüldüğü çalışmayı takiben gelinen son nokta; 26.03.2016 'de Mersin İl Koordinasyon Kurulu ve 27.03.2016 tarihinde de Sanayi ve Ticaret Odasıyla yapılan çalışma toplantılarında temsilci ve yetkililerle paylaşılmıştır. Çalışmalara katılmayan aktör gruplarının ise yazılı olarak da görüş ve önerilerini bildirmeleri için gerekli ortam sağlanmış ve görüşlerin iletilmesi sağlanmıştır.

Sonuç

Mersin İl Çevre Düzeni Planı yapım sürecinin bütününe yayılan bir şekilde kurgulanmış olan katılım ve iletişim modeli geniş kapsamlı ve sonuç alınabilmiş bir deneyimdir. Burada vurgulanması gereken nokta, bir planlama sürecinde iletişim ve katılım süreçlerinin, plan kararlarının üretilmesiyle sonlanmaması gerektirir. Çünkü, "açık bir sistem" olarak işleyen ve dış çevreyle sürekli etkileşimde bulunan kent, planlama ve kent yönetimi kavramları "değişim" in dinamiğinden bağımsız düşünülemez. Bu nedenledir ki, planlama sürecinin devamlılığı ve esnekliği kadar, katılım ve iletişim modüllerinin de devamlılığı, esnekliği süreç içinde "geri bildirim" sağlamak adına üstlenmiş olduğu misyon açısından da önemlidir. Bu nedenledir ki özellikle planlama yönetimi sürecinin sağlıklı ve şeffaf işleyebilmesi için bu modülün işlerliği devam ettirilmeli ve geri bildirimlerle gerek kent yönetimine yol göstermeli gerekse yeni planlama süreçleri için de bir rehber görevi görmelidir.

Günümüz planlama paradigmaları; katılım ve yönetim süreçlerini, etkin ve şeffaf planlama yönetim süreçlerinin işlerliğinde ki en önemli faktör olarak göstermektedirler. Bu süreç "birlikte yönetim" kavramını olanaklı kılarken planlama sürecinin ve "planın" da sahiplenilmesi konusunda önemli bir role sahiptir. Plan, politika ve kararların "yerelin ortak aklı" çerçevesinde kurgulanmasına karşılık gelen bu süreç hiç şüphesiz ki sürdürülebilirlik konusunda da temel anahtarlardan biridir.

Gerçek yaşamın dinamiklerini ve "yerel" in beklenti ve sorunlarını kavramakta hatta kavramak istemekte yetersiz kalışıyla eleştirilere açık olan geleneksel araştırma yöntem ve süreçlerine getirilen eleştiriler, bu yaklaşımlarla elde

edilen planların "gerçek yaşam" dan, bir başka deyişle "kullanıcı" dan kopuk üretilmesi sonuç olarak da planlama sürecinin sürdürülebilirliğinin riske girmesine neden oluşturmaktadır. Sonuç ise; üretilen planlama politika ve kararlarının uzun erimde uygulanamaz ve kullanılamaz olmasına neden olmaktadır. Oysa gelişen küresel akımlar, değişimler ve yeni toplumsal gereksinimler dikkate alındığında bugünün planlamasında kuram, araştırma ve pratiğin daha yakın bir ilişki içerisinde ele alınması gerekliliği bulunmaktadır.³⁴ Bu kabul, katılım ve iletişim süreçlerini kent planlamanın en önemli aşamalarından biri haline getirmektedir. Bilimsel bir katılım sürecinin ve planlama da süreç yönetiminin kurgulanmadığı bir planlama çalışmasının çağdaş yaklaşımlardan uzak kalacağı açıktır. Böyle bir çalışma, söz konusu planlama alanına rasyonel çözümler üretmede ve sonuçta olarak da toplumsal refah, mutluluk gibi hedeflere ulaşmada yetersiz kalmaktadır.

Katılım mekanizmalarının göz ardı edilmesi üretilen plan çalışmasının kamuoyu önünde "meşruiyet" kazanmamasına ve benimsenmemesine neden olabilmektedir. Oysa katılım mekanizmalarının oluşturduğu işleyiş süreci, "kamuoyunun kabulleniş süreci" olarak değil, kamuoyunun süreci bilimsel ve etik kabullerin sınırlandırıcılığında yönlendirmesi olarak kabul edilmelidir.

İletişim ise, katılım sürecinin sistematik, sürekli ve doğru bir biçimde işlenmesini sağlayan temel araçlardan birisidir. Planlama bölgesinde yaşayanlar, alanı kullananlar, ziyaretçiler, farklı kademelerde ki yöneticiler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, eğitim kurumları, farklı alt gruplar kısaca planlama alanının bütün "aktörleri" ile doğru iletişim kanallarını oluşturmak, bu kanalları açık, işler ve sürdürülebilir kılmak için "iletişim planı" yapılması da yine vazgeçilmez bir gerekliliktir.

Kaynaklar

- Arnstein, S. R. (1969) "A Ladder of Citizen Participation", JAIP, Vol. 35, No. 4, pp. 216-224.
- Ataöv, A. (2007) "Planlamada Sosyal Bilimcinin Değişen Rolü; Toplumdan Biri Olmak", METU JFA, 2007/1 (24:1) 139-152.
- Ayman, Güler, B. (2009) "Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye", Praksis, 9. Sayı, 93.
- Bayramoğlu, S. (2002) "Küreselleşmenin Yeni Siyasal İktidar Modeli: Yönetişim", Praksis, 7. Sayı, 85-116.
- Cope, S. & Leishman, F. & Starie, P. (1997) "Globalization, New Public Management and the Enabling State", International Journal of Public Sector Management, vol. 10, 444-460.
- Çokluk, Ö., Yılmaz, K., Oğuz, E.; (2011) "Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi", Kuramsal Eğitimbilim, 4 (1), 95-107.
- Davidoff, P. & Reiner, T. A. (1962) "A Choice Theory of Planning", Journal of the American Institute of Planners, 28:2, 103-115.
- Dunsire, A. (1995) "Administrative Theory in the 1980's: A Viewpoint", Public Administration, vol. 73, 25-35.

³⁴ Ataöv, 2007, s. 139.

- Ersoy, M. (2008) Kentsel Planlama Kuramları, İmge Kitabevi, Ankara.
- Healey, P. (1997) Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies, MacMillan Press, London.
- Özer, M. A. (2006) "Yönetişim Üzerine Notlar", Sayıştay Dergisi, sayı 63, 59-89.
- Mersin 1/100 000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma - Analitik Etüt Çalışmaları, 2015.
- Mersin 1/100 000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planı ve Kent Bütünü Araştırma - Analitik Etüt Çalışmaları Katılım ve İletişim Raporu, 2015.
- Mersin İl Çevre Düzeni Planı Mahalle Muhtarları Anket Sonuçları, 2015.
- Stoker, Garry (1998) "Governance As Theory: Five Positions", International Social Science Journal, vol. 50, 17-29.
- Taylor, N. (1998) Urban Planning Theory Since 1945, Sage Publications, London.
- Tekeli, İ. (1996) "Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine", Sosyal Demokrat Değişim, sayı 3, 45-54.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H (2008) Nitel Araştırma Yöntemleri, Yedinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- www.mersinilcevreduzenioplani.com [Erişim Tarihi 08.11.2016]